

Selyem Zsuzsa

Kolozsvári hidak

Részlet az ONLY PLANET sorozatból

Kolozsváron szerencsére nincs állatkert.

Évek óta egyedül élt, nem volt több, mint negyvenöt. Legalább hatvannak nézett ki. Munkanélküli segélye 300 lej, jelenlegi árfolyam szerint 67 euró. A kismacskát a lakótelepi kukák mellett találta. Nem gondolkodott percig sem, fölvette, magához ölelte, rágombolta a kabátot, és ment vele az állatorvoshoz. A trolibuszon egy hatósági ember kifigyelte a kabát gallérjánál kikandikáló cicafült, elhadarta a nevét, funkcióját és a vonatkozó jogszabályt, miszerint bármiféle állat közszállítási eszközön való utaztatása kihágást jelent, ami 100 és 1000 lej pénzbírságot von maga után, és kiállított egy 700 lejre (150 €) szóló büntetést. *De hát akkor miből fog élni?* Kolozsváron a parkokban nem lehet kutyákkal sétálni, továbbá autóbuszon, trolibuszon meg villamoson (metró nincs) nem utazhat se kutya, se macska, se tengerimalac, Kolozsváron a kétezertizes években csak az emberek utazhattak tömegközlekedéssel. *Nem fog élni, meghal.*

2013 vasárnap délutánjainak helyszíne Kolozsvár volt, a város nyilvános terei, az utcák, a lakótelepek. A privát is odacsődült az ablakaihoz, integetett, mosolygott az emeletről. Minden hónap utolsó péntekjén pedig Critical Mass, a bringás felvonulás, de hát ez azóta is folyamatos, olykor egészen elképesztő helyeken megyünk, ahol nem az autósokat bosszantjuk vigyorogva a körforgalomban körbe-körbe, hanem mondjuk egészen elvadult, mocsaras terepen próbáljuk meg felhívni a városvezetés figyelmét, hogy ott akár park is lehetne. 2013 vasárnapjain a verespataki ciánbányászat ellen vonultunk, különféle emberek, különféle érvekkel. (Megfigyelték, ugye, hogy minden hatásos független kezdeményezést pillanatok alatt leutánoz a politika meg a kereskedelem. Ott cseszik el, hogy túl profin csinálják.) Lepedőből hasított zászlón a Verespatak-logó, a felül zöld, alul vérző levél, aranyba öltözött alak piros szigetelőszalaggal keresztben áthúzott televíziókészülékkel csikorog az aszfalton, elemlámpából és nagytűből barkácsolt vetítőn falakra vetített üzenet: Mentsük meg Verespatakot. És ami nem sikerült! Például az ökohaiku akció, hogy három nyelven az épületekre vetíteni a szövegeket, s miközben a menet vonul, itt-ott megjelenének a versek.

A legjobb tanárok egyike volt a Bölcsészkaron. Matematikára jártam, de bementem az óráira, lenyűgözött, hogy nem magyaráz, hanem kérdez. Azt hittem, végig hozzám beszél, rám kíváncsi. Aztán felajánlották neki a rendszerváltás után, hogy dolgozza ki az oktatás reformját, persze kicsiben, a romániai magyar kisebbségnek, és minden nagyszerű javaslatának keresztbetettek, ugyanők. Szexuális orientációját vállalhatatlannak gondolta. Vagy, amikor rehab után keresztény közegbe került, bűnnek. Ujjongva hívta fel hűséges barátját, hogy végre rátalált a megoldásra: hátizsákját megtölti kövekkel, és

úgy ugrik le a Garibaldi hídról. Hirtelen világos lett számomra, hogy a társadalmi ellentmondások internalizálása okozza halálunkat.

Ahányszor meglátogattam őket, meséli Balázs, az akitájuk örömmel köszöntött, senki mást, csak engem. Az apa, Dan, orgonaművész volt, a fiú színésznek tanult, mint én, csak román tagozaton, a lány külföldön, az anya tanár, annak a kutyának meg rengeteg mozgásigénye volt, úgyhogy egy idő után elvittem magammal. A próbákra is bejött velem, morogtak a tanárok, de mikor látták, hogy végig csöndben üldögél, megszokták. Aztán a Biblioteca Janisben melóztam menedzserként, kellett a pénz, hónapokig nem láttam napfényt. Tomas volt a legmegbízhatóbb bodyguard, alacsony csávó, de full kigyúrt streetfighter. Ha valakihez leheletnyit is hozzáért, szállíthatták a sürgősségire. Nem sokan tudták rajtam kívül, mennyire szelíd valójában. Aztán egy márciusi reggel, a Janisből jövet vörös-fekete sport BMW-jével, szédülten a sok piától, áthajtott a Sétatér melletti hídon a piros jelzésen, ettől valahogy pánikba esett, ezt már az újságok írták, és még jobban rátaposott a gázra. Nem látta az gyalogátkelőn átbicikliző Dant, telibe kapta. Az angyalok legyenek közel hozzád. Négy év letöltendőt kapott. Előtte még rendelt egy kis koszorút, feliratta rá, hogy az angyalok legyenek közel hozzád, és arra a Kis-Szamos parti görbe fára akasztotta, amelyik a legközelebb volt a balesethez.

míg búvik a

berki madárka

ne félj

Ha Verespatakon mégis beindulna a nyílt felszíni, ciántechnológiás nemesfém-kitermelés, ha letarolnák az egész Cârnic hegyet, ha eltüntetnék a települést az öt felekezethez tartozó templomaival, ha áttelepítenék a temetőt valahová, az embereket is valahová, ha tizenhat évig lenne a vállalatnál munka, ha a zagyarázó megrepedne, mindig megreped, akkor a tőle 126 kilométerre fekvő Kolozsvár ivóvize is megtelne ciánnal.

sötétsárga víz

vajon merre tart édes

lassan hömpölyög

Gilles biciklivel ment el Berlinbe önkéntesnek egy hajléktalanszállóra.

Itt ugyan nem tudjuk meggyógyítani önöket, de annyit garantálunk, hogy biztonságban vannak – üdvözl dr. Albini, az ergoterápiás pszichiátria igazgatója. Stábunk korábbi filmzési engedélyét emiatt vonja vissza, időközben ugyanis beutaltak hozzá egy nőbeteget, akinek éppen az a kényszerképzete, hogy folyamatosan filmezik. Megértik, ugye, hogy minden hitelem egycsapásra elpárologna, ha önöket beengedném. Az intézetet egy forgalmas autótút zárja el a Kis-Szamostól. Szemben vele, a folyó túloldalán van a Vasutas-park. Valaha a város második legnagyobb parkja volt, kisvonattal, játszóterekkel, télen jégpályával, nyalánkságokat kínáló bódékkal, aztán elhagyatottá vált, mígnem a helyi futballcsapat tulajdonosa meg nem kapta valahogyan, ígérte, hogy újra élet lesz benne, de csak idős fákat vágott ki. A protest-akciók miatt, meg nyilván a pénze is elfogyott, hagyta a parkot a fenébe. Az Irisz telep felőli gyaloghídnál végződik.

Halak a parton

a hálóban szétkutyák

levegő semmi

Az Irisz telep Kolozsvár legszegényebb környéke, itt építették fel az 1920-as évektől kezdve a porcelángyárat, a cipőgyárat és a téglagyárat. 1944-ben a náci megszállók a téglagyárat jelölték ki gettóvá, onnan 16148 kolozsvári és szamosújvári lakost szállítottak marhavagonokon Auschwitzba, közülük majdnem mindenki elpusztult. A civilek közül majdnem senki nem protestált. A cipőgyáron kívül ma már egyik gyár sem működik a telepen.

Az ecsetgyár második emeletén a terem közepén csövekből összerakott szerkezet, a fekete falak mentén székek. A székeken kívül minden mozgásban van arra a két órára, ameddig ott vagyunk. Adott egy hír a sok közül, hogy egy apa a mozgáskorlátozott fiával és a kislányával behajtott a Tarnica nevű vízgyűjtő tóba. Ion alakítja az apát, Kati az anyát, Bogdan, a rendező a kontextussal szembesít, a pusztító társadalmi, finansziális, etnikai, nemi megosztottságokkal. Bartók zenéje kísér, el is hangzik adott ponton, hogy „Béla Bartók. Născut în România. Mort în America. Pasionat de folclorul românesc. Ungur. Se poate și împrună.“ [Bartók Béla. Magyar. Romániában született. Amerikában halt meg. Le volt nyűgözve a román népzene-től. Magyar. Lehet együtt is.] Tarnica 25 km-re van Kolozsvártól, ez a tó látja el vízzel a várost.

Reggel fél kilenckor indult Gilles, a biciklis lassúfutár a Karolina térről Budapest, Bécs, Velence, Bazel, Prága, Berlin, Amszterdam, Brüsszel, Luxemburg, Párizs útvonalon Londonig. Apró küldeményeket visz el és ad át személyesen, ha lehet, és dokumentálja is a tárgy útját. Nem sima az út, Gilles minden akadályba meg akar botlani, legyen az szép vagy csúnya, hideg vagy meleg, nélkülöző vagy túlradó. Nem segít a hajléktalanoknak, hanem olykor maga is az. Mindenféle útszéli tárgyra felfigyel, kidobott autóillatosítótól használt heroinos fecskendőig. Hazahozza őket Kolozsvárra, és a tranzit.ro-ban a padlóra rajzolt útvonal megfelelő pontján elhelyezi őket egy-egy mondattal, amit azon a nyelven írt, amelyiket abban az országban beszéltek, ahol a tárgyat találta. Elvihették őket, ha egy hónap múlva a tárgy történetét elhozták, és elhozták, volt nagy text-jam és zene és öröm és bucurie és joy és Freude és joie etc.

Karl! Paul! Nem kiáltotta, csak jó erősen gondolt a kislány Karlra és Paulra. Szaporán szedte a lábát, mindig félt, amikor hegedűóráról hazafelé átvágott a Mauerparkon. A napnak az az órája volt, amikor az árnyékok elfáradnak és kinyúlnak. A fáradt árnyékok rettenetesek tudnak lenni, s ha az ember egyedül baktat, jóllehet a hátán van a hegedűje, azért eléggé védtelen. Karl is mindig egyedül mászkál, de ő erős. Nagyobb is öt évvel, már koncertezik, most éppen Valenciában. Er hat immer alleine gespielt. A kislány előhalászta a zsebéből a képeslapot, amit Karlnak szánt, de azt is tudta, hogy soha nem fogja se elküldeni, se odaadni, az pont elég, ha van neki egy képeslapja, rajta néhány befelé kanyaruló vonalból egy kislány, aki pontosan olyan, amilyennek őt Karl láthatja. Nagyon gyerekesnek találta ő is ezt a rajzot, pedig Paul csinálta. Paul régen élt, volt katona az első nagy háborúban, menekült a másodikban, ezt a rajzát is elfajzott művészetnek nyilvánították a náciak, a nácioknak egy kislány, aki egyedül lépked a kavicsokon, és rád néz két nagy gombszemével, az elfajzott. Jönnek a bakancsaikkal az árnyak, és azt mondják, elfajzott. Gyorsan megfordította a képeslapot, és újraolvasta a néhány napja megírt sorokat: Karl. Me gusta la imagen por nu „ser facil” y por la impresion de sorpresa am está dando. ~~Me gusta~~ aprendo espanol para x hablara x poder en el los paises hispanicos. Y „jamais” eslune en Espana. Ennyi. Ha Karl ott Valenciában ebből nem érti meg, hogy mennyire szereti őt, akkor úgysem ér az egész semmit. Azért ez így kicsit meredek, gondolta a lassúfutár. Pihent a fűben, krémsajtos kenyeret majszolt, mellette a bringája, ő meg csak nézi ezt a kislányt a hegedűjével meg a képeslapjával meg a gondolataival, örül nekik, de valami hiányzik. Nem tudja, micsoda. Etlilik pár nap Berlinben, és valahogy úgy adódik, hogy újra a Mauerparkban üldögél egy szelíden alkonyodó estén. A lassúfutár fölkászálódott, bringáját egy ideig csak úgy maga mellett tolta, így történt, hogy az úton észrevett egy kissé összetaposott gyerekrajzot, fölvette, akkor látta, hogy képeslap és Paul Klee X-chenje. A lapon jobbra-balra dülöngélő betűkkel, kihúzásokkal spanyol szavak egy bizonyos Karlnak. Hát jó, gondolta a futár, nyilván azért van itt ez a lap a földön, hogy kézbesítsem, s azzal gondosan becsúsztotta a hátizsákjába a többi küldemény közé. A képeslap persze nem volt megcímezve. Így került Kolozsvárra, az Einstein utca 9A-ba. Ha olvasod ezt, Karl, gyere és megkapod.